

สะตอศรีสะเกษ

ปลูกแซมสวนผลไม้ สร้างรายได้เรือนแสน

สะตอ...เป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ปลูกมานานกว่าสิบปี ฝักสะตอมีลักษณะแบนยาว ในฝักมี 10-20 เมล็ด นิยมนำเมล็ดสะตอสดไปจิ้มน้ำพริก สะตอผัดเปรี้ยวหวาน หรือผัดกะปิสะตอกุ้ง สรรพคุณช่วยขับลมในลำไส้ ขับปัสสาวะ มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด ลดความดันโลหิต หรือช่วยไม่ให้เกิดหลอดเลือดอุดตัน เกษตรกรที่อำเภอขุนหาญ ได้ปลูกสะตอเป็นพืชแซม ในสวนไม้ผล เป็นพืชเศรษฐกิจเสริมรายได้เงินแสนให้ก้าวสู่วิถีการยังชีพที่มั่นคง

คุณรัตดา คงสีไพร เกษตรอำเภอขุนหาญ เล่าให้ฟังว่า การทำการเกษตรหรือปลูกพืชเชิงเดี่ยวมักจะมีความเสี่ยงสูงได้ทั้งจากสาเหตุของสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน ฝนแล้ง น้ำท่วม หรือศัตรูพืชเข้าทำลาย ใช้ต้นทุนการผลิตที่สูง หรือไม่สามารรถกำหนดราคาซื้อขายได้ จึงมักส่งผลให้ไม่มั่นคงในการยังชีพ

แนวทางส่งเสริมการปลูกและพัฒนาคุณภาพผลไม้ สำนักงาน
เกษตรอำเภอขุนหาญ ร่วมกับ กรมพัฒนาที่ดิน ศูนย์วิจัยพืชสวน
ศรีสะเกษ และอีกหลายหน่วยงาน ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทุเรียน
เงาะ มังคุด หรือลองกอง ผสมผสานและส่งเสริมการปลูกและผลิต
ในระบบเกษตรดีที่เหมาะสมหรือ GAP (Good Agricultural Practice)
เพื่อให้ได้ผลไม้คุณภาพ

ส่งเสริมปลูกสะอาด... ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสะอาดเป็นพืช
แซมในสวนไม้ผล หรือปลูกแบบหัวไร่ปลายนาเพื่อเพิ่มผลผลิตสะอาด
และผลไม้มากขึ้น สะอาดปลูกเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนหรือดิน
เหนียวปนทราย เป็นไม้ยืนต้น สูง 15-30 เมตร ฝักมีลักษณะแบนยาว
การปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาดีด้วยการใช้ปัจจัยการผลิต ทั้งการใส่ปุ๋ย
การให้น้ำแบบผสมผสานที่เกื้อกูลกัน ทำให้ลดต้นทุนการผลิต
ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช ลดความเสี่ยงด้านการผลิต
การตลาด และทำให้ได้ผลผลิตตก มีตลาดรองรับ นิยมนำมาเมล็ด
สะอาดมาปรุงอาหารได้หลากหลายรสชาติอร่อย

คุณลุงเสริม หาญชนะ เกษตรกรชาวอำเภอขุนหาญ จังหวัด
ศรีสะเกษ ผู้ปลูกสะอาดแซมในสวนไม้ผล เล่าให้ฟังว่า เมื่อปี 2545
ได้ปลูกไม้ผล พื้นที่ 20 ไร่ แบ่งปลูกทุเรียนหมอนทอง 15 ไร่ และ
ปลูกเงาะพันธุ์โรงเรียน 5 ไร่ ได้ปลูกระยะห่างระหว่างต้นและแถว
8×8 เมตร ขุดหลุมปลูกนำกิ่งพันธุ์ลงปลูก เกลี่ยดินกลบคลุมด้วย
ฟางข้าวแห้ง ช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้น ให้น้ำแต่พอชุ่ม เทคนิคการ
ปลูกและผลิต ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง พร้อมกับรับคำแนะนำ
จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและจากแหล่งวิชาการต่างๆ

การปลูกสะอาด... หลังจากปลูกทุเรียนและเงาะแล้ว ได้ปลูกสะอาดเป็นพืชแซมในสวนไม้ผลกว่า 10 ต้น พร้อมกับปลูกพืชอายุสั้น ได้แก่ มะละกอ กัญชง หรือข้าวโพดหวาน เพื่อให้เป็นร่มเงาและได้ผลผลิตไว ซึ่งภายใน 1 ปี ก็มีผลผลิตให้เก็บไปขาย ทำให้มีรายได้นำมาเป็นทุนหมุนเวียนในการปลูกไม้ผล

การเตรียมพันธุ์... เมื่อครั้งไปซื้อกิ่งพันธุ์ไม้ผลมาจากจังหวัดจันทบุรี ก็ได้ไปซื้อกิ่งพันธุ์สะอาดข้าวหรือพันธุ์ข้าวมาด้วยและได้นำมาปลูกเป็นพืชแซมหลังจากปลูกไม้ผล

การปลูก... ได้คัดเลือกพื้นที่ปลูกสะอาด ขุดหลุมปลูกกว้างยาว และลึก ด้านละ 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมปลูกด้วยปุ๋ยคอกแห้งและปูนขาว เพื่อกำจัดเชื้อรา นำกิ่งพันธุ์ลงปลูกผูกยึดติดกับไม้หลัก ป้องกันการโค่น เกลี่ยดินกลบ ให้น้ำพอชุ่ม

การปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสะอาดและไม้ผล... ใส่ปุ๋ย สูตรเสมอ 15-15-15 แล้วให้น้ำแต่พอชุ่ม ก็จะเอื้อให้ไม้ผลและต้นสะอาดนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตไปด้วยกัน สำหรับต้นสะอาด ได้เพิ่มการใส่ปุ๋ยคอกแห้ง โดยในช่วงต้นสะอาดขนาดเล็กได้ใส่ปุ๋ยคอกแห้งครึ่งกระสอบ หรือ 15 กิโลกรัม ต่อต้น เมื่อต้นสะอาดมีขนาดใหญ่ได้ใส่ปุ๋ยคอกแห้ง 1 กระสอบ หรือ 30 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อช่วยเสริมให้ต้นสะอาดเจริญเติบโตสมบูรณ์ ติดดอกออกฝักโตได้คุณภาพ

การให้น้ำ... ต้นสะตอและไม้ผลต้องให้ได้รับน้ำเพียงพอ ในฤดูฝนก็ให้ได้รับน้ำจากน้ำฝน ส่วนในฤดูแล้งได้จัดระบบการให้น้ำ แบบสปริงเกลอร์ ได้ให้น้ำวันเว้นวัน หรือวันสองวัน หรือดูความชุ่มชื้น ในดินก่อนการให้น้ำ

การเก็บเกี่ยว... หลังจากปลูกสะตอ 5-6 ปี ก็จะมีฝักสะตอแก่ ให้เก็บเกี่ยว ต้นสะตอจะเริ่มทยอยออกดอกในช่วงเดือนเมษายน และจะเปลี่ยนไปเป็นฝักแก่ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคมหรือนานกว่านั้น ต้นสะตอที่เจริญเติบโตแตกต่างกันจะให้ผลผลิตแตกต่างกัน การเก็บได้ใช้ไม้ด้ามยาวสอยเก็บ จะได้ฝักสะตอ 80-100 กิโลกรัม ต่อต้น จัดฝักสะตอมัดเป็นกำ น้ำหนัก 1 กิโลกรัมขาย 80-100 บาท ทำให้มีรายได้ 6,400-10,000 บาท ต่อต้น ใน 10 ต้น ที่ปลูกจะมีรายได้ 64,000-100,000 บาท ผลผลิตฝักสะตอส่วนหนึ่ง ขายที่หน้าสวน อีกส่วนหนึ่งมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อไปขายในเมือง นอกจากการขายผลไม้แล้ว การขายฝักสะตอได้ทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มมากขึ้น ทำให้วิถีการยังชีพได้แบบพอเพียงและมั่นคง

ภาคปโลธิ
บ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้าน

คุณลุงเสริม เล่าให้ฟังในท้ายนี้ว่า สะตอปลูกและเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนหรือดินเหนียวปนทราย การขยายพันธุ์ทำได้ ดังนี้

1. การเพาะเมล็ด ได้เลือกฝักแก่เต็มที่ แกะเมล็ดออกแล้วลอกเยื่อหุ้มเมล็ดออกให้เหลือแต่เมล็ดสีขาว นำไปแช่น้ำ 1 คืน จากนั้นนำขึ้นมาสะเด็ดน้ำให้แห้ง นำไปวางในถุงเพาะชำหรือแปลงเพาะกล้า รดน้ำให้ชุ่ม จากนั้นให้รดน้ำทุกเช้าหรือเย็น เมื่อต้นสะตอเจริญเติบโต อายุได้ 2 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตราครึ่งช้อนแกงต่อต้น ใส่ให้ห่างจากโคนต้น หลังจากนั้นทุก 2 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยสูตรเต็มและอัตราเต็มกระทั่งต้นสะตอมีอายุได้ 10 เดือน จึงย้ายไปปลูก

2. การติดตา ได้เลือกต้นต่อจากต้นสะตอหรือต้นเหลียงอายุ 6-12 เดือน เลือกกิ่งพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง แล้วเลือกกิ่งตาบริเวณกิ่งที่ออกฝักและเป็นตาที่ตูมอยู่ แล้วนำมาติดที่ต้นต่อ จากนั้น 20-25 วัน ถ้าการติดตาสำเร็จ ก็ตัดต้นต่อส่วนบนออกทิ้ง และอีก 15-20 วัน ยอดใหม่จะเจริญเติบโต ก็ปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาให้พร้อมนำไปปลูก

3. การปักชำกิ่ง เลือกกิ่งที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป ตัดเป็นท่อนยาว 10-12 นิ้ว นำไปปักชำลงในกระบะทราย หรือซีเมนต์ที่จัดเตรียมไว้ในที่ร่มเงาและรดน้ำให้พอชุ่ม เมื่อกิ่งปักชำเจริญเติบโตแข็งแรง จึงย้ายลงปลูก

การปลูกสะตอ เป็นพืชแซมในสวนไม้ผล ช่วยให้ลดต้นทุนการผลิต ลดความเสี่ยงด้านการผลิตการตลาด เป็นการจัดการใช้ที่ดิน เงินทุน แรงงาน และปัจจัยการผลิตที่สมประโยชน์กันและกันทำให้มีผลผลิต ออกสู่ตลาดต่อเนื่องและทำให้มีรายได้เป็นเงินมากกว่าแสนบาท ตลอดปี ที่ยังไม่ได้หักต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ครอบครัวยังชีพได้ แบบพอเพียงและมั่นคง

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ คุณลุงเสริม หาญชนะ เลขที่ 53/2 หมู่ที่ 8 บ้านหนองเก่า ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โทร. 087-243-7118 หรือที่ คุณสุรียา บุญเย็น สำนักงานเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ โทร. 045-612-564 ก็ได้เช่นกัน

ที่มา : เทคโนโลยีชาวบ้าน 2 ตุลาคม 2565

ผู้เขียน : พัฒนา นรมาศ

